

uw, want
et de maat-
die dagen,
et aan het
rouw heeft
erping aan
ijkheid van
eereestem-
vangelie,—
bber nooit
lgt of voor
beroeop op
s. Dat de
eld, wordt
de slavernij
ut van die
niet in de
chappelijke
ar om het
Christus te
Christus te
de Christe-
hoorzaam
aan, deren
n, te ver-
bekleeden
Maar met
el anders
et omvoor
r om voor
de positie
en dat niet
is in het
maar met
ordinantie
n van een
j niet ver-
en sprake,
Apostelen
n op het-
ping zelve
ad. Elke
op zij te
de vrouw
voor den
man noch
peel door

zichtbare gefostueerde Kerk, door Voetius hier gemaakt, is volkomen juist en kan veel bijdragen om de zaak zelf te verhelderen. Alleen moet hieraan nog een ding worden toegevoegd. Voorzover dit uitwendige kerkelijke leven in rechtstreeksch verband staat met de geestelijke relatie tot Christus, en bedoelt dit te voeden en te sterken, met name door de bediening des Woords en der Sacramenten, mag er natuurlijk geen onderscheid worden gemaakt tusschen man en vrouw. De vrouw buiten de godsdiensttoefeningen der gemeente te willen sluiten, of, zooals dat nu in de Joodsche Synagoge geschiedt, opene galerij achter getraliede vensters te verborgen, alsof zij eigenlijk aan zoo heilige handeling niet mag deelnemen, is ongeoorloofd en zou lijnrecht ingaan tegen wat de Apostel leert, dat in de gemeente noch man noch vrouw is. En evenmin mag de vrouw buitengesloten worden van de Sacramenten als doop en avondmaal, van de publieke gebeden en van de lofzangen der gemeente. Al wat betrekking heeft op de gemeenschap met Christus als het Hoofd der gemeente en op de gemeenschap der heiligen onderling, komt aan de vrouwen niet minder toe dan aan de mannen, zooals Voetius het terecht uitdrukt. Wie op dit geestelijk terrein de vrouw zou willen achterstellen bij den man, zou aan den eisch van het Woord Gods te kort doen, dat de geestelijke gelijkheid van alle leden van Christus lichaam ons predikt van wat volk, stand of geslacht ze ook zijn. Maar daaruit volgt niet, dat de vrouw in de gemeente een leer- of regeerambt mag vervullen, of publiek mag optreden om het woord te voeren, of haar stem te laten hooren, omdat dit alles door den Apostel uitdrukkelijk aan de vrouw wordt verboden in I Tim. 5:12 en I Cor 15:32. En Voetius merkt volkomen terecht op, dat in dit gebod, aan de vrouw gegeven, om in de gemeente niet te spreken, maar te zwijgen en stil te zijn, niet alleen ligt opgesloten, dat zij geen leer- of regeerambt in de Kerk mag waarnemen, maar evenzeer dat zij niet met de mannen een stem mag uitbrengen in zaken, die betrekking hebben op de regering der Kerk of de uitoefening der kerkelijke tucht, (t. a. p. pag. 209). Het uitbrengen van een stem in zulke zaken is toch een uitoefenen van de regeermacht, en die regeermacht komt in de Kerk toe niet aan de vrouw, maar alleen aan den man.

Dr. H. H. K.

Kootwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den heer H. G. te A. f. 250, van mej. M. S. te Giessen-Nieuwerk f. 250, van den heer I. de G. te Groningen f. 10.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leestafel.

1. JAARBOEK ten dienste van Dr. GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND 1918 onder Redactie van de predikanten G. DORCKES en J. C. RULLMANN. Tweede Jaargang. Oosterbaan & Le Comte-Goos. Dit ons kerkelijk JAARBOEK getuigt van de eerbied der beide Redacteuren en maakt het tot een betrouwbaar en onmisbaar gids op kerkelijk gebied met name wat betreft de STATISTIEK. Voorop een ALMANAK, die behalve aanwijzingen van wat ook zijn voortgang doen, ook aanwijst de namen van predikanten, die in 1918 D. V. h. 25, 40- of 50-jarig jubileum herdenken en die dan bovendien op elk maandblad nog plaats laat voor korte aantekeningen.

Volgen twee ALPHABETISCHE NAAMLIJSTEN; een van de kerken en een van de predikanten. Dan de STATISTIEK.

Daarin zijn de plaatselijke kerken naar de provincies geordend. Van de getallen achter de namen der kerken wijst het eerste het burgerlijk zielenstal aan, het tweede dat waaronder zij bij de regering bekend zijn, het derde het reformatie-jaar, het vierde het zielenstal, en het vijfde dat der belijdende lidmaten. Ook nu weer bleef een klein aantal kerken in gebreke haar opgaven in te zenden. Van de pas tot openbaring gekomen kerken te HEEMSTED (Cl. Haarlem) kon de Redactie de, wat te laat bij haar ingekomen, opgaven nog opnemen in het VOORRECHT. Zij telde 200 zielen en 175 belijdende leden.

In elke PROVINCIE zijn de kerken weer onderverdeeld naar de Classes en achter elk dier Classes vindt men dan de namen der Deputaten, en zoo ook achter elke PROVINCIE de namen van Deputaten der PARTICULIERE SYNODEN. Deze STATISTIEK, die van p. 28-248 loopt, vermeldt op de laatste bladzijden ook de namen der Deputaten benoemd door de GENERALE SYNODE in 1917.

Daarop volgt het STATISTIEK OVERZICHT. Het aantal Kerken: 702; Predikanten: 562; Vacatures: 199; Zielen 479335; Belijdende Leden: 213245. Uit dit Statistisch overzicht blijkt verder, dat in 1917 het aantal kerken met 3 vermeerderd is, doordat te NIEUW-BEET, HEEMSTED, en NIEUWERBURG de kerk tot openbaring kwam, maar vermindert is met 4 en wel tevens van het zeer verblijdende feit, dat het te WESPE, SCHIEVENINGEN en MIDDELBURG tot ineensoeking kwam. In Oost-Indië kwam bovendien de kerk te MEDAN tot openbaring en zal D. V. Dr. W. G. HARRNSTEIN aldaar als predikant optreden.

Ook vermeldt dit Statistisch overzicht, dat het aantal dienstdoende predikanten vermindert met 6, maar vermeerderde met 13.

En eindelijk, dat buiten vaste bediening staan de predikanten: R. van GIFFEN te Haarlem, Santpoetscheestraat 58; Dr. J. JANSSEN, Nunspeet; J. JOFFERS Woltheze; E. Th. PLOOS van Amstel, Amsterdam, Ruychstraat 61; H. REDDER, Kallenkote bij Steenwijk; F. L. J. SMITH, Rotterdam, Zaagmolenstraat 213, en K. O. KNOTTNERUS, Westerbeek.

Na dit S. O. een Necrologie van Predikanten van de Gereformeerde Kerken sedert 1834.

In de Rubriek ZENDING (Midden-Java en Soemba) en Zending onder de Joden, vindt men wat Indus betreft.

Mission. Dienaren II, posten 58, Gedoopten 3360, Belijdende leden 1578.

Onder de Rubriek OPLEIDING worden de THEOLOGISCHE SCHOLEN onder Kerken, waar op 1 Oct. 1917, het aantal ingeschreven studenten 48 bedroeg en de VRIJE UNIVERSITEIT met 89 voor de Theologie ingeschreven studenten vermeld. Op p. 266 leest men: *Er bestaat aan de Vrije Universiteit een Theol. Faculteitsvereniging.*

Tot deze kunnen de gewenst de Geref. Kerken zich ten allen tijde richten, indien zij voor den een of anderen Zondag of feestdag in hare gemeenten een proponent in de Theologie als spreker begieren. Het adres dezer Vereniging is: HET BESTUUR DER THEOL. FACULTEITSVERENIGING AMSTERDAM, KEIJSERGRACHT 162.

Volgt de Rubriek: BUITENLANDSCHE KERKEN. Met een 11-tal wordt correspondentie gevoerd van de Oud-Gereformeerde Kerken in Pruisen (Oost-Friesland en Graafschap Bentheim) vindt men nadere opgaven. Zoo ook van haar Theol. school te ENDEN waaraan Dr. J. JAEGER de Theologische en Dr. W. BRONGER de Literarische vakken doceert.

Daarna de Rubrieken: DE CHR. PERS VOOR HET GEREFORMEERD LEVEN; VOORRECHTEN DER HOOGERE EN MIDDELBARE ONDERWIJS; VERENIGINGEN EN STICHTINGEN VAN BARMHARTIGHEID; ANDERE GEREFORMEERDE VERENIGINGEN.

Op p. 278—289 het: KERKELIJK OVERZICHT 1917 door den Redacteur J. C. RULLMANN. Deze bespreekt daarin de te ROTTERDAM in 1917 gehouden Synode; de herdenking na 25 jaar, op 17 Juni i. l., dat de beide Kerkengroepen uit de SCHEIDING en uit de DOLEANTIE verenigd werden; de instemming der Synode met het GETUIGENIS, door tegenwoordigden van de gezamenlijke Protestantische Kerken in Nederland opgesteld, tegen voortzetting van den al feller woedenden krijg, om te doen uitgaan tot overheden en volken, en welk getuigenis op Zondag 7 October in een ure van verzoening en gebed, in alle Kerken van den kansel werd voorgelezen, en eindelijk, dat op 31 October ook door de Gereformeerde Kerken in Nederland het vierde eeuwgetij der Kerkhervorming is herdacht.

Hoewel niet ondertekend, vermoed ik, dat weer het BIBLIOGRAPHISCH OVERZICHT op p. 283—295, van de hand van Dr. RULLMANN is, specialiteit ook op dit gebied.

Aan het slot de IN MEMORIAM van de in 1917 overleden predikanten onder Kerken: W. J. THUSSEN, D. FLAUIKE, M. SCHOUTEN, H. CRAMER, R. GRUNTER, E. ESMA, J. J. SPIJHART, en van Dr. F. L. RUTGERS, door zijn oud-leerling RULLMANN, 'voortnamelijk', zooals het opschrift van dat woord ter nagedachtenis luidt, 'als dienstdoend predikant'. Aan deze opstellen zijn 8 zeer gelukkige portretten toegevoegd.

Bij de Uitgever OOSTERBAAN & LE COMTE te Goss is nog voor f. 625 een KAAFT te verkrijgen, waarop zijn aangegeven al de plaatsen in Nederland, waar de Gereformeerde Kerk is gevestigd, benevens de indeeling der Classes. Dit met groote nauwkeurigheid bewerkt en aan inhoud rijke JAARBOEK vindt een plaats in onze 702 Kerken, onze 362 studeerkamers van predikanten en in tal van huiskamers van onze zoo in als buiten het Ambt staande Kerkleden.

2. ALMANAK VAN HET STUDENTENCORPS AAN DE VRIJE UNIVERSITEIT.

Hij ziet er anders uit dan zijn voorgangers, deze Almanak.

Doet zoo denken aan 'n onder min-gunatie omstandigheden ontvange en geboren, sterk-ondervoed oorlogskindje en dat dan ook op de de bascule nog niet de helft van het normale gewicht zou halen.

En dan dat schamele Ersatz-kleedje van papier ook al vanwege de tijdsomstandigheden, dat maar al te zeer herinnert aan het sleurig en kleurig omkleedsel waarin de vóór dezen geboren gehuld waren. De Redactie is met het presenteren van haar Almanak dan ook wat verlegen. In een woord vooraf op de eerste der 114 bladzijden, waarvan dan nog de bladzijden 92—114 met advertenties bedrukt zijn, schrijft ze, bij wijze van 'scapito benevolentie', 'dat het ongewone der tijdsomstandigheden niet alleen invloed heeft geëfend op den inhoud, maar evenzo op den vorm. Alles wat maar enigszins geniet kon, moest worden weggelaten, zelfs de rubrieken 'Farrago' en 'Varia' moesten tot ons leedwezen bijkans hinderlijk worden beperkt.

Voor deze schroomvalligheid is reden. De Almanak ziet er, zoo op het eerste gezicht, wat heel onvooroordeel uit.

Maar 'n mens in wie het medegevoel nog niet verstand is, zal ook hier rekening houden met dat beïnvloed-zijn-door-het-ongewone-der-tijdsomstandigheden, waartoe onder meer behoort, dat, zooals in het, door den Corps-Regent, uitgebrachte JAARVERSLAG, op p. 26, staat te lezen 'ook dit jaar nog zooveel van onze corpseleden onder de wapenen zijn geweest, en daardoor vermindert waren ons leven mede te maken.

Dan, in haar bedeeldheid, die, als alle vrees, 'n slechte raadgeester is, gaat de Redactie tot wat te ver.

Zoo, waar zij zich verontschuldigt over inhoud en vorm van den door haar saamgestelden Almanak.

Meende zij hier met 'vorm', dat de omvang klein, eigenlijk maar 91 pagina's, is en dat de omvang van papier instee van linnen is, dan zou dat niet onjuist zijn, doch wat hier den 'vorm' betreft in den zin van nauwkeurigheid der Statistische opgaven en sticering der Bijdragen, heeft ze zich heusch niet te verontschuldigen.

En zoo staat het ook met den 'inhoud'.

Deze Almanak toch biedt, om nu eens 'n nog niet afgesloten cliché te gebruiken, wel niet MULLA maar dan toch MULLEN. Onder de MEMORABILIA, om die nu maar eerst te noemen, vindt men, met er tegenover een foto naar ISRAËLS portret van onzen Dr. RUTGERS, een stuk van niemand minder dan van onzen oud-hoogleraar KUYPER, getiteld: VAN CLARISSEUS F. L. RUTGERS. Dan, evenzo met een foto er tegenover, een In Memoriam Prof. Dr. J. WOLTER van de hand van Dr. F. W. GROSHOEDE, en als derde IN MEMORIAM, ook met een foto, dat van Mevr. F. H. JANSSEN door den Student J. H. HOEK.

Met die drie, aan inhoud rijke en naar vorm keurige stukken over onze twee doode grootten en onze eene doode lieve, is deze Almanak voor 1918 reeds van blijvende waarde.

Dan, hier is meer.

En nu kom ik tot de rubriek-FARRAGO.

Er zijn voor dit Mengelwerk ditmaal niet vele bijdragen geleverd; maar twee.

niet-vele-bijdragen door het veel dat in de twee zit, wordt vergoed en dat een getal van plm. 30 VARIA toch niet maar zoo'n beetje is, waar dan nog bij komt, dat er onder deze VARIA geen enkel 'skwaadaardige' door loopt.

Zeker, hij ziet er anders uit dan zijn voorgangers, deze Almanak.

Als een onder den invloed der ongewone tijdsomstandigheden, niet-vooroordeel kindje. Doch dat geldt dan toch maar zijn uiterlijk.

Wie hem goed bekijkt merkt, dat zijn innerlijk er lang niet zoo slecht aan toe is.

Wanneer de Redactie in het einde van een woord vooraf de verzuiming slaakt: 'Zoo gaat dan onze Almanak voor het jaar 1918, ontvallen van uiterlijk schoon, de wereld in dan zou ik haar willen toeroepen: 'Stil maar! het is met uw Almanak als met een lichaamslijf niet-mooi kindje, maar waarin toch ziel zit.

En, hoe abnormaal klein hij ook is, toch is hij, met zijn welgekend portret van den Rector Dr. V. U. h. t. Prof. GROSHOEDE en dat van den Corps-Senaat, met zijn KALENDER, zijn statistische opgaven omtrent de V. U. en het STUDENTENCORPS, zijn MEMORABILIA, FARRAGO en VARIA, volmaakt in de deelen.

Ik kan dan ook aan allen, die buiten ons Studentencorps, aan de V. U. staan, en er iets van willen weten, — en ik denk daarbij vooral aan de ouders van en aan de aankomende studenten zelf — aanraden er zich een exemplaar van aanschaffen.

Nog enkele zijn te verkrijgen bij den heer A. RINGOLDA, Keizersgracht 132 te Amsterdam. (Vacantie-adres Van Schuytstraat 58, Den Haag.)

3. Christelijke Scheutkalender ERMEN HANZEL, G. F. Callenbach, Nijkerk.

Op dezen Kalender, bewerkt door H. W. S. een uitgave van de VERENIGING CHRISTELIJKE BILDTREK, kan ik eerst nu, doordat wij hem wat laat ontvingen, de aandacht vestigen.

Hij verdient dit ten volle.

Het schild, met in het midden de bekende uitbeelding van het 'Zie, Ik sta aan de deur en ik klop', gecentreerd door sneeuwvlokjes, doet het wel. De blaadjes geven een dagteekst met daaronder welgekomen versjes.

4. Ook nu weer zond ons de GRONINGER BRANDWAARBORG-MAATSCHAPPIJ, Oude Boterstraat 72, haar, met kleine cijfers bedrukte maandblad waarop ook de FEESTDAGEN staan vermeld, zeer bruikbare kantoor-, bureau- en studeerkamer-kalender.

G.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons: Reeds nu kan worden vastgesteld, dat de collecten overeenkomstig de regeling met de Gereformeerde Kerken getroffen, in 1917 meer hebben opgebracht dan in 1916. En dat niet-tegenstaande sommige Classes de tweede collecten niet overmaakten en er nog Kerken blijven, die zich niet geheel houden aan de overeengekomen regeling, n.l. om jaarlijks twee collecten te houden.

Niets is moeilijker dan om voor de collecten een vasten maatstaf te vinden. Dit is betrekkelijk goed, ook, want bij collecteren blijft altijd het bezwaar, dat men harnachtigheid betoont waar geboortzaamheid moet worden betocht.

Het collecteren voor het tractement van de predikanten is nooit aanbevelenswaardig geweest, en strikt genomen moest het collecteren voor de opleiding van predikanten, zoowel wat betreft de School der Kerken als wat de Theologische faculteit der Vrije Universiteit aangaat, evenals het tractement der predikanten worden vastgesteld bij hoofdelijken omslag voor elke Kerk, om, kwam er een tekort in de kas van de Kerk, voor dat tekort dan te collecteren.

Zeker zou het vaststellen van zulk een bijdrage door de Kerken van grooten invloed zijn voor de inkomsten van school en faculteit.

Overweging verdienen de cijfers, door de collecten in de Kerken van de hoofdsteden opgebracht, met vergelijking van het aantal leden tot het avondmaal toegelaten.

Het jaarboekje van 1918 geeft, wat het laatste aantal betreft, de volgende cijfers; het bedrag daarnaast geeft aan, hoe groot de collecten voor 1917 waren.

	Bijdrage per persoon per jaar:
Amsterdam	10500 f. 602.774 6 ct.
Rotterdam	10000 f. 780.25 8 "
Groningen A.)	2441 f. 80.03 3 "
Groningen B.)	706 f. 135.92 20 "
Leeuwarden	1678 f. 148.05 9 "
Meppel	727 f. 101.80 14 "
Zwolle	1960 f. 173.61 14 "
Arnhem	1250 f. 109.73 9 "
Utrecht	3017 f. 337.47 12 "
's-Gravenhage	5600 f. 560.62 14 "
Middelburg	3000 f. 124.33 4 "
	40880 f. 3096.86 14 "

*) Een collecte.

Rekent men nu, dat eenzelfde bedrag voor de School der Kerken wordt bijgeleverd, dan is het voor ieder duidelijk, dat alleen bij een minstens verdubbelde opbrengst door de Kerken aan de op zich genomen verplichting wordt voldaan.

Buitenland.

Deutschland. De Ref. Kirchenzeitung over Dr. A. Kuyper.

Dr. Kolbhaus uit Elberfeld schrijft over Dr. Kuyper het volgende:

'Op 1 Nov. volbracht de leider van het Calvinistische Holland zijn 80ste levensjaar, omgeven door de liefde van een groot volk, dat God dankt voor de kracht, die in Dr. Kuyper werkzaam geweest is en zich nog altijd machtig betoont tot heil van zijn vaderland. Gedurende de laatste 50 jaar steekt zijn gestalte ver uit boven alle strijders, die zich op het terrein van Kerk en Staat, School en Sociaal leven bewegen hebben. Het resultaat van zijn arbeid wat een van zijn kerkelijke tegenstanders, Dr. Schokking te Leiden, samen in de woorden: 'Wanneer de belijdenis van Christus niet meer in dezelfde mate als vroeger ons Gereformeerden verbindt, in de school en het kantoor, in het studieretrek en het atelier van den kunstenaar, aan de ministertafel en in het parlement voor buikbaar en bekwaam gehouden te worden, dan danken wij dit boven alles aan zijn machtig, frisch, steeds geestvol woord.' Wij Gereformeerden in Duitschland begrijpen, dat de broeders in Holland met blijdschap op hun Kuyper zien. Wij zijn klein deel nemen aan den strijd, die in een klein land dikwijls een klein, persoonlijk en hatelijk karakter aanneemt, kunnen wij ook meer ontvangen dan Kuypers landaliden, zijn groote beteekenis waardeeren. Sedert 23 jaar heb ik zoo goed als alles gelezen, wat de over-

moede pen van den jarige geschreven heeft. Door al zijn arbeid blinkt het machtige streven uit, voor den invloed van Christus op alle terreinen des levens, vrije basu te maken. Kuypers arbeid is niet beschreven wanneer men zijn kerkelijke, theologische en politieke arbeid beschrijft; hij ontvangt kleur en samenhang eerst daardoor, wanneer men daarop let, hoe hij het geheele volksleven zoekt te doordringen met het alles beheerschend bewustzijn: voor God en Vaderland! Kuypers idealisme was niet vermenging van politiek en religie, maar doordringing van het openbare leven met het in Calvinistische zin opgevatte Christendom. Juist in dit krachtig streven openbaart zich het Calvinisme van dezen man, al moge hij, gelijk zijn tegenstanders hem verwijten, in sommige bijzonderheden van den Geneefchen reformator afwijken. Geen overneming of opknapping van geërfd huisraad, maar 'handel' met het overgeleverde, beter gebruik van den schat, waken over het toevertrouwd goed. Kuyper was niet de beheerder van een bankierkas, hij is te vergelijken met een kolonistator, die met de middelen van verkregen cultuur nieuwe gebieden ontluist, en de oude wettigheden in overeenstemming met de nieuwe taak, verbeterd en verandert. Als Calvinist bevestigde zich Kuyper, doordat de Kerk het hoofddoel van zijn leven werd, wij slechts van een onder Christus levende Kerk de levenskrachten kunnen uitgaan, die het volksleven van den ondergang redden.

Ons Duitschers is Dr. Kuyper gedurende den oorlog als mensch nader gekomen, doordat van den aanvang af Duitschlands nood en grootheid door hem verstaan werd. Hij was een van de weinige Hollanders, die ons binnendringen in Begie wel niet blijkten of verdedigden, maar toch rechtvaardig zochten te beoordeelen. Zijn staatsmansblik, door langen politieke arbeid gescherpt, doorzag al de doeleinden der tegenstanders, die zich te vergeefs achter groote woorden verbergden; zijn in Calvijn's school gevormd waarnemingsvermogen eert den heldenmoed, waarmee ons in de noegte gedreven volk zich weert tegen in- en uitwendige vijanden; zijn inzicht in het Deutsche wezen, in de Deutsche wettenschap en de Deutsche kracht doet hem de juiste houding van ons volk verstaan, welke de vijand als zwakte beschouwt. Zelfs de liberale Deutsche bladen, die vroeger Kuyper's naam belasterden, en zijn strijd bespotten, hebben nu ontdekt, dat hij een buitengewone kop is, wiens betoogen de ophemelijkheid van de verlichte liberale pers verdienen. Zijn geloofsgenooten, hadden den oorlog niet noodig om Kuyper te kennen. Wij hebben hem gedankt, zoo lang wij hem kennen, en uit zijn strijd dikwijls moed en wijsheid verkregen voor onzen tijd. Wij reiken dankend den grijsen held de hand met een zegenwensch. Welk een weg ligt achter den tachtigjarige! Uit de stilte der dopspastorie naar de groote gemeenten te Utrecht en Amsterdam, op den Academischen leerstoel, op den ministerszetel! Ik benijd den man, die geroepen zijn zal dit rijke leven te beschrijven. Want rijk waren deze jaren, rijk in pastoraal arbeid, in theologisch werk, in bijna niet te overzien arbeid als schrijver, in zijn vruchtbaarheid als staatsman en ten slotte ook, ofschoon het niet de hoofdzaak is, aan zichtbare resultaten. Met omgekonden kracht en frischeheid in Kuyper zijn volgende tiental jaren ingetreden. Wij wenschen hem niet 'de verdiende waardige rust', maar een werk, zoolang zijn dag duurt!'

Wij verheugen ons er in, dat ook in Duitschland de arbeid van Dr. Kuyper zoo wordt gewaardeerd.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XVI.

IN EEN NIEUWE WERELD.

Een week of drie had ik in mijn nieuwe levenskring — werklingsdurf ik niet zeggen — doorgebracht. Moelijke dagen had ik niet; veel eer scheen genot en vermaak hier hoofdzak te zijn, en ook ik kreeg daarvan rijkelijk mijn deel. Toch voelde ik mij al spoedig onvoldaan, en weldra zelfs min of meer ongelukkig, vooral teleurgesteld. Hoe dit kwam zal straks blijken. Slechts de voornaamste reden wil ik hier noemen, al ware het maar om aan te toonen hoe er oorzaken kunnen zijn die niemand vermoedt, en zeker niet voor hoofdzaken zou gehouden hebben.

Ik sprak reeds vroeger van het schoone gedicht over Java dat mij vaak had geboid. Daarin nu wordt het eiland beschreven, niet alleen als Rijk in schoone planten en vruchtdragend geboomte, maar ook als het land:

Waar in de schem'ring van de bosschen, Met eeuwig groen en goud gekroond, De koninklijke tiger woont, Die rustig op zijn boomstam troont, Of vleuglen aan zijn klauw gaat binden, En hongrig langs het rijnveld dwaalt Om voor zijn welpen rolf te vinden.

Ik had mij reeds verblijd met de gedachte nu zelf ook eens zulk een tiger in levenden lijve te zien, op al het gevaar af dat daarbij te belopen viel. Maar wat ik zag of niet zag, geen tijgers. Evenmin andere groote roofdieren. En ik begon mij zeer teleurgesteld af te vragen, of ik ook gelooft was gelijk onnozele reizigers dien men, als zij langs de kust van Afrika voeren, vroeg of zij de leeuwen niet hoorde brullen.

Ik was naar Indië gegaan, hoofdzakelijk uit lust om een vreemd land te zien, geheel anders dan Nederland en dan Zuid-Afrika, en misschien wel het mooiste van de drie. Nu moei was het, dat moest ik erkennen. Maar veel nieuws en bijzonders zag ik niet, en ik was toch niet hoofdzakelijk gekomen om een mooi huis te zien, te prooken met fraaie kleeren, feesten en tooneelspeelen bij te wonen enz. Daarvoor was elders ook wel gelegenheid en bovendien mijn hart ging en eertlijk gesproken niet naar uit. Gelukkig had ik geen gebrek aan afsleiding. Mijn vrienden, de heer Janssens en zijn vrouw, zorgden even als voor mijn kleeren ook voor mijn opvoeding, althans gelijk zij meenden.

De muzieklessen waren begonnen en volgens den meester zou ik het in 't pianospel een heel eind ver kunnen brengen. Eerlijk gezegd had ik daar weinig lust toe. Doch het zou onheusch geweest zijn de goedheid van mijn vrienden niet onverschillig te beloooven. Maar had ik op met het leeren van vreemde talen, vooral Duitsch en Engelsch, waarvan de kennis voor een beschaafd mensch onmisbaar was, althans zoo werd mij aan het verstand gebracht. Met het Engelsch schoot ik goed op, wijl ik er aan de Kaap reeds tamelijk veel van geleerd had. Met het Duitsch ging het ook vrij wel. Ik had het namelijk in mijn vroege jeugd veel hooren

spreken, daar bij ons circus veel Duitschers waren, en ik op mijn manier met hen had gepraat. Met mijn Fransch vorderde ik het minst, misschien wel omdat ik meende dit het minst noodig te hebben. Dit nu trof slecht, want in mijn omgeving scheen men juist te meenen, dat Fransch onder alle talen voorop stond.

In gezelschappen werd dikwijls zoo veel mogelijk Fransch gesproken, ook al konden allen hun eigen taal spreken te weten Nederlandsch. Dit nu vond ik dwaas, en een minachting van de taal ons van God gegeven en zeker niet minder dan andere talen. Ik had echter weldra reden sterk te betwijfelen of de dames die zoo met hun Fransch trachten te pronken en te geuren er zelf wel veel meer van wisten dan ik. Althans iemand vertelde mij dat er eens een kringetje van dames hjeen was, waarin ook ieder wilde doen alsof zij Fransch kende. Het was een smoortheite dag en gelukkig was er iemand die dit in het Fransch wist te zeggen door den uitroep: 'Comme il fait chaud.' De anderen minder geleerd wisten niet beter dan dit te herhalen.

Als gezegd waren mijn werkzaamheden niet druk. Mevrouw ging laat naar bed en stond zeer laat op. Dan ontbeet zij alleen, daar mijne altijd vroeg uit de veeeren was, en niet zoo lang wachten kon. Dan moest ik mevrouw helpen aankleeden, wat veel tijd eischte. Daarwa moest de dame weer een poosje op de canapé gaan liggen, en kwam de vraag hoe de dag door te brengen. Veelal gingen we uit rijden, van wandelen kwam er weinig. Van voorlezen evenmin, daar mevrouw niet van boeken hield. Zoo moest ik dan door gesprekken trachten haar den tijd te korten. En dat was niet gemakkelijk. Want mevrouw Janssens, hoe zeer ook met allerlei opsicht behaagen, was toch een hof vat waaruit niet veel viel omhoog te brengen.

Zooals ik reeds vroeger zei, was ze zeer spraakz, wel te verstaan als het betrof nieuwe of mooie kleeren, opschik, uitgaan en genot. Goud en juwelen waren ook een geliefkoosd onderwerp, maar men raakte daar toch spoedig over uitgepraat. Daartoe droeg natuurlijk wel bij, dat de dingen waar mevrouw het liefst over sprak mij wel niet onverschillig waren, maar toch van geringe beteekenis. Mijn opvoeding bij den kustwachter had daartoe veel bijgedragen; ze was eenvoudig maar degelijk geweest en daarvan bleef mij veel bij. Zoo was er merkkelijk verschil tusschen mevrouw en mij en dat kwam telkens uit.

Voorals was dit zoo, wanneer iets ter sprake kwam dat met Christendom, met den dienst des Heeren in verband stond. Het scheen wel of mevrouw uit een land kwam bewoond door beschaafde heidenen en niet uit het Christelijke Nederland. Zoo waren er ook toen wel meer, maar niet allen betoonden zich zoo vijandig als mevrouw Janssens.

Den eersten Zondag na mijn mislukten kerkgang was ik beter geslagd, en had den dienst met genoegen bijgewoond, dat echter eenigszins bedroeven werd door de slechte opkomst. Ik ging nu meermalen ter kerk. Niemand zei er iets van; niemand vroeg iets. Alleen mijnheer maakte schijnbaar ernstig de opmerking, dat het in de kerk zeker nog moeilier was dan in het circus. Maar ik bemerkte zeer goed dat mijn godsdienstigheid velen een doorn in het vleesch was. De een bespote mij er om; de ander vond dat mijn vroomheid een kwaaden naam over het huis bracht. Tot deze woorden ook de heer en vrouw des huizes die, al zeiden zij niets, heel cool tegen mij werden. Zij hadden blijkbaar met de figuren, zooals zij die noemden, liefst niet te maken, en bevestigden zoo het Woord des Heeren: 'Indien u de wereld haat, zoo weet dat zij mij eer dan u gehaat heeft.' We zien telkens in de Schrift hoe de kinderen des lichts door de kinderen der wereld in den grond der zaak veracht en gemeden worden.

Waarschijnlijk hadden mijnheer Janssens en zijn vrouw gedacht, dat ik op veel punten wel veranderden zou als ik in een geheel nieuwe omgeving kwam; anders hadden zij mij wel niet meegenomen. Toch kon ik niet anders. Ik geloof niet dat mijn hart destijds den Heere toebehoorden. Maar toch, in alles met de wereld meegaan kon ik niet. Bij den kustwachter had ik te veel geleerd uit Gods Woord, van den dominee te veel onderricht ontvangen, dan dan ik dit alles in eens vergeten kon. Er was te veel indruk van het goede achter gebleven. Wie christelijk groot is gebracht, heeft altijd veel voor op hen die dit niet zijn. Dat heb ik zelf ervaren.

BRIEFWISSELING.

Daar wij pas vragen beantwoord hebben, moest de behandeling van nieuwe eenige weken uitgesteld.

HOOGENBERG.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Den Hoogeerw. Hoogel, Heer Prof. Dr. H. H. Kuyper, Redacteur van De Heraut.

Hoogachtbare Broeder,

Op uw onderschrift bij mijn gravamen in De Heraut van 23 Dec. j. l., dat van persoonlijke scherpte niet geheel vrij is, wil ik zoo kort en zakelijk mogelijk antwoorden.

U voert aan het slot van uw onderschrift tegen mijn gravamen aan, dat het geen Schriftbewijs geeft, maar alleen aanduidt, dat ik het in Gods Woord geordend acht. Dit is zuiver een quarste van vorm, waarin ik de indiens van het bekende gravamen tegen de te insende van art. 36 gevolgd ben. In een door U mede ondertekend advies (Acta der Gen. Synode van Utrecht, blz. 273—315), wordt hui daarvan niet het geringste verwt gemaakt; en voorts gezegd, dat, wij een rechtstreeksch bewijs niet te vinden is, acht gegeven moet worden op de beginselen, die Gods Woord in het Nieuwe Testament kennen doet aangaande den aard van Christus koninkrijk (blz. 295).

Dan beweert U verder, dat ik 'snoet ernstige studie van dit Gereformeerde dogma' gemaakt heb, van de bedoeling dezer artt. 'niets gevat' heb, niet veert een degelijk onderzoek' heb ingesteld, en 'op losse gronden' beschuldiging tegen de Belijdenis inbreng. Excusez du peu! Over den ernst van mijn studie en de degelijkheid van mijn onderzoek kan ik natuurlijk niet spreken; hierover zullen U zonder twijfel de noodige inlichtingen gegeven worden door de heeren C. Weeda, scriba van den Kerkeraad, en R. van der Welle, scriba van de Commissie van Advies omtrent het gravamen, respectievelijk directeur en leeraar aan de Christelijke Kweekschool alhier. Dezelfde scribae of de predikanten Bouma en Wielema zullen U kunnen berichten, dat de Commissie, die mij tot nadere toelichting voor zich geroepen heeft, eenparig van oordeel was, dat in artt. 27—30 volstrekt niet gesproken wordt van de onzichtbare kerk in tegenstelling